

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

23/7/76

Daskalopoulos 0034

ΕΛΕΓΑ τίς προάλλες γιά τόν «Βιβλιογραφικό Ὁδηγό» τοῦ Σπύρου Ἀσδραχᾶ, τό συμπλήρωμα στήν ἑλληνική ἐκδοση τοῦ βιβλίου τοῦ Ν. Σβορώνου, «Ἐπισκόπηση τῆς νεοελληνικῆς ἱστορίας». Ὁ Ὁδηγός αὐτός ἀποτελεῖ μία πολύ ἀξιόλογη ἐργασία τοῦ ἀξίζει καί εὐχομαι νά ἀποκτήσει γλήγορα ἐκδοτική αὐτοτέλεια, γιά τό καλό τῆς ἐπιστήμης μας. Λέμε γιά «θετικές» ἐπιστήμες· ἐμένα δέν μοῦ ἀρέσει ὁ ὅρος: ἔχω τήν πεποίθηση ὅτι οἱ ἱστορικοφιλολογικές ἐπιστήμες εἶναι θετικές ὅσο ὅποιαδήποτε ἄλλη, ἂν ἔχει κάποιο περιεχόμενο ὁ ὅρος «θετικός».

Οἱ «πειραματικές», λοιπόν, ἄς τοῦμε, ἐπιστήμες, δέν μποροῦν νά βλέπουν τήν βιβλιογραφία ὅπως ἐμεῖς: γι' αὐτές, τό καινούργιο ἀχρηστεύει κανονικά τό παλιό, καί συνεπῶς μία παλαιά βιβλιογραφία, —παρεκτός γιά ὅποιον ἀσχολεῖται μέ τήν ἱστορία τῆς ἐπιστήμης, περ-

ΤΟΥ

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑ

νάει, δηλαδή, στόν δικό μας τόν κλάδο— ὀλίγη χρησιμότητα τούς προσφέρει. Γιά ἐμάς, τά πράγματα εἶναι διαφορετικά: ἡ βιβλιογραφία εἶναι ὕλη τῆς ἐπιστήμης μας, ἀντικείμενο μελέτης· ἕνα βιβλίο σάν τοῦ Φ. Ἡλιοῦ, «Προσθήκες στήν ἑλληνική βιβλιογραφία», μέ τίς ἀπειρες προεκτάσεις ὅσες προσφέρει πρὸς τή γνώση τῶν νεοελληνικῶν πραγμάτων, ἐκφράζει τό ὅριο στό ὅποιο μπορεῖ νά φθάσει σ' ἐμάς ὁ ἄξιος χειρισμός τοῦ βιβλιογραφικοῦ ὀργάνου. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ φροντίδα μας γιά τά θέματα αὐτοῦ τοῦ κύκλου.

Γεννημένη γιά νά συνοδεύσει ἕνα συγκεκριμένο ἔργο, μέ τήν δική του δαμή, τά δικά του σχήματα, ἡ Βιβλιογραφία τοῦ Σ. Ἀσδραχᾶ ἐπό-

Συνέχεια στή
= 2η σελίδα

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Συνέχεια από τήν 1η σελίδα

μενο εΐταν νά προσαρμοσθεΐ κάπως στό διάγραμμα του έργου αυτού. Ὡστόσο, ὁ χρήστης τῆς βιβλιογραφίας, καθώς, τέλος πάντων, ὄλες αὐτές οἱ ὑποθέσεις εἶναι ὀπωσδήποτε ἐξαρτημένες ἀπό τόν ὀρθό λόγο, δέν θά δυσκολευθεΐ νά προβεΐ σέ ἀναζητήσεις μέσα στό κεφάλαια τῆς Βιβλιογραφίας, ἐντελῶς ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἔργο του Ν. Σβορώνου. Ἡ ἐργασία, ἄλλωστε, του Σ. Ἀσδραχᾶ εἶναι, μέρη μέρη, ἀρκετά «μιλητή», καθαυτό, δηλαδή, ὀδηγητική, ὅπως τήν θέλει καί ὁ τίτλος της: ὑποτυπώνει κάποιες πληροφορίες, ὡς καί κάποιες κρίσεις. Προσωπικά, θά εὐχάμουν, χωρίς τούτο νά εἶχε ἐπιδαρῆναι αἰσθητά τόν ὄγκο, τόν τυπογραφικό, τῶν σχετικῶν εἰδήσεων, ἕνα παραμικρό σημάδι νά ἔδινε πότε πότε κάποιες ὑποδείξεις. Ἔτσι, ἀφοῦ ἔνα τμήμα τῆς βιβλιογραφίας εἶναι ἀφιερωμένο στή βιβλιογραφία τῶν βιβλιογραφιῶν, καί ἀφοῦ ὑπάρχουν βιβλία μέ μεγάλη βιβλιογραφία, τά ὅποια εἶναι καταγεγραμμένα μέσα στήν ἐργασία του Σ. Ἀσδραχᾶ, καλό θά εΐταν, μέ ἕνα σημάδι νά μπορούσε νά πληροφορηθεΐ ὁ ἀναγνώστης τήν πρόσθετη τούτη προσφορά του ἑνός ἢ του ἄλλου βιβλίου.

Ἐπίσης, ἐπειδή, τώρα πιά, ἔχουμε πολλά βιβλία μέ καλές «χρονολογίες», ναμίζω ὅτι θά εΐταν σκόπιμο νά σημειώνουμε καί αὐτές, καί πάλι μέ ἕνα εἰδικό μικρό σημάδι. Μόνο ὅσοι δέν αἰσθάνθηκαν τήν ἀνάγκη τῶν ἄκρας συγκεκριμένων ἡμερομηνιῶν σέ ποικίλους τομεῖς, μπορούν νά μορφάσουν ὅταν γίνεται λόγος γιά τέτοιους τυφλοσύρτες: τό νά ξέρομε ἂν ἕνα περιστατικό ἔγινε πρῖν ἢ μετά ἕνα ἄλλο, εἶναι ἡ ἀρχή τῆς σοφίας μας. Οἱ βιβλιογραφίες τίς ὁποῖες ἔχουν ὁ Παπαρηγόπουλος στήν ἔκδοση του Ἐλευθερουδάκη, ἢ στήν «Ἐπανάσταση» ὁ Δημήτρης Φωτιάδης, ἢ ὁ Ι. Α. Πετρόπουλος στό ἀγγλικᾶ γραμμένο βιβλίον του γιά τά πρῶτα χρόνια τῆς ὀθωνικῆς βασιλείας θά εἶναι κρίμα νά μὴν ὑποδειχθοῦν στόν Ἕλληνα ἀναγνώστη. Ἀλλά καί ἡ χρονολογία τῆν ὁποῖα ἔχει ἡ ἴδια ἔκδοση του Παπαρηγοπούλου, κι ἐκεῖνη, παρά τίς πολλές της ἀτέλειες, μπορεί νά προσφέρει ὑπηρεσίες ὡς ἀφετηρία ἀναζητήσεων· ὁ πίνακας τόν ὁποῖο παραθέτει ὁ D. Dakin, μέ τήν σύνθεση τῶν ἑλληνικῶν κυβερνήσεων —στό ἔργο του γιά τήν ἐνοποίηση τῆς Ἑλλάδας— ἀποτελεῖ ἕνα ἀριστο ἐργαλεῖο μελέτης, τό καλύτερο ἀπό ὅσα εἶχαμε ὡς τώρα στόν τομέα αὐτόν. Νομίζω ὅτι ὅλα αὐτά μπαίνουν μέσα στό νόημα μιᾶς τέτοιας βιβλιογραφίας· δέν βλέπω πού ἄλλοῦ θά εἶχαν καλύτερα τήν θέση τους, προκειμένου νά βοηθήσουμε τόν ἀναγνώ-

στη μας στήν ἀφετηρία τῶν ἐρευνῶν του.

Ἀνεφερα αὐτά τά συγκεκριμένα παραδείγματα, γιατί δέν ἀποτελοῦν παραλείψεις τῆς ἐργασίας τῆν ὁποῖα σχολιάζουμε ἐδῶ, ὀλλά, ὀπλῶς, διαφαιρτικές ἀπόψεις ἐπάνω στίς ὁποῖες ἡ συζήτηση μπορεί νά εἶναι ἐποικοδομητική. Κατά τά ἄλλα, θά εΐταν μᾶλλον τό παιγνίδι τῆς κολοκυθιάς: ἐδῶ βρισκόμαστε ἐμπρός σέ μία συναγωγή, τήν ὁποῖα ἕνας πρόχειρος ὑπολογισμός ἀναδιβάξει σέ χιλιάδες τίτλους· ἂν πῶ ὅτι κάποιον μου φαίνεται νά περισσεύει, ἢ κάποιον ἄλλο μου φαίνεται νά λείπει, σέ τίποτε δέν θά ὀδηγοῦσε μία τέτοια κουβέντα. Τό γεγονός εἶναι ἕνα, ὅτι μέ αὐτήν τήν ἐργασία του Σ. Ἀσδραχᾶ ἀποκτήσαμε ἕνα θεμελιώδες βοήθημα γιά τό ἐπάγγελμά μας. Αὐτό ἔχω νά πῶ.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτήν ἀνήγγειλα ὅτι ἐβγήκε σέ νέα ἔκδοση ἡ «Ἐισαγωγή στή Νεοελληνική Φιλολογία», του Κυρίου Π. Δ. Μαστροδημήτρη. Εἶχα σχολιάσει τήν πρώτη τῆς ἔκδοσης, πρόσφατη ἀκάμη. Καλό εἶναι αὐτές οἱ δουλειές νά μὴν βγαίνουν σέ πολύ μέγαλον ἀριθμό ἀντιτύπων, ὥστε ἔτσι, ἀπό τήν μία στήν ἄλλη ἐπανάκδοση, νά μπορούν νά γίνονται ἀναθεωρήσεις, διορθώσεις, προσαρμογές, συμπληρώσεις. Αὐτό ἔγινε ἐδῶ σέ ἕνα ἄξιο λόγου ποσοστό, ἄς πούμε ὀμως ὅτι ἡ ἀφετηρία, ἡ πρώτη παρουσίαση, εἶχε αἰσθητές τίς οὐλές ὅσες ἀφήνει μία βιαστική σύνταξη. Ἐδῶ ἔμειναν ἕνιες πληροφορίες καί διατυπώσεις πού θά πρέπει νά λείψουν στήν ἐπομένη ἔκδοση, τήν ὁποῖα εὐχομαι νά ἰδοῦμε σύντομα. Ὅμως καί ἔτσι πού τό ἔχουμε, παρέχει πολλές ὑπηρεσίες στόν σπουδαστή καί στόν λόγιον.

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ